

GAZETA MUZEALNA

BIULETYN INFORMACYJNY

MUZEUM

ZIEMI KARLIŃSKIEJ

Egzemplarz bezpłatny

Po długiej przerwie pojawił się nowy numer biuletynu.

W pierwszym numerze Gazety Muzealnej informowano, że biuletyn jest wydawany cyklicznie. To znaczy, że jego wydanie nie jest zależne od jakichkolwiek ram czasowych. Tym samym gazeta nie jest wydawana regularnie i nie wiadomo kiedy pojawi się kolejny numer. Trzeci właśnie trzymają Państwo w swoich rękach. Tym razem na łamach biuletynu będzie można poznać historię naszego kościoła, która jest bardzo bogata. Ze względu na dużą zawartość materiałów, artykuł jest podzielony na dwie części. Kontynuowana jest rubryka Karlińskie Strychy, w tym numerze przedstawione są dokumenty związane z oszczędnościami. Są to książeczka oszczędnościowa kasy gminnej miejscowości Garnki. Założona do wpłat na konto rezerwy finansowej remizy w Garnkach oraz Rozliczenie z rozwiązania rachunku bankowego.

Zapraszamy przede wszystkim do odwiedzania naszego Muzeum w którym gości nowa wystawa, która jest wyjątkowa. Jej wyjątkowość polega na tym, że po raz pierwszy gościimy artystów/twórców spoza miasta, gminy Karlıno. Jest to cztero osobowa grupa z Koszalina. Więcej na temat grupy oraz wystawy poświęcony jest artykuł na stronie drugiej. Oczywiście

Fragment pocztówki z 1910 roku z widokiem na ówczesny budynek Królewskiego Urzędu Sądowego. Dzisiaj m.in. Muzeum Ziemi Karlińskiej.

stałym punktem w Gazecie Muzealnej jest rubryka dla Szalonych Historyków, którzy tym razem poznawali historię Pomorza Zachodniego podczas lekcji muzealnej w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Nie ma natomiast w bieżącym numerze nic o naszej Grupie Roboczej, która rzekomo znalazła podczas ostatnich prac wykopaliskowych ślady dinozaurów. Informacja podana na stronie miasta to oczywiście żart prima aprylisowy. Wielu z Państwa w ten żart uwierzyło, a dowodem na to jest kilka

telefonów do Muzeum w tej sprawie. O Grupie Roboczej na pewno będzie informacja w następnym numerze i na pewno będą to prawdziwe informacje. Na łamach biuletynu pojawiają się informacje o różnego rodzaju ciekawostkach, które odkryjemy na naszych terenach. W bieżącym numerze przedstawiamy tzw. *kamalek* historii mostu szczecińskiego. O tym można przeczytać na stronie ósmej. Zapraszamy Państwa do lektury.

w numerze:

Nowa wystawa
strona 2

Historia jednego zabytku
strona 6

Ciekawe...
strona 8

Nowa wystawa w muzeum

Zapraszamy na wystawę grupy twórczej Group4 od 01.04. do 13.05.

Wystawa wyjątkowa pod względem autorów. Pierwszy raz będziemy gościć artystów spoza naszego miasta i gminy. Co to znaczy? Muzeum Ziemi Karlińskiej jest nie tylko instytucją promującą własny region i jego dziedzictwo kulturowe, ale również otwiera i wychodzi na zewnątrz.

Grupa twórcza Group4 powstała w 2002 roku. Inicjatorem był Waldemar Jarosz a pomysł narodził się podczas spotkań i dyskusji o sztuce, problemach malarskich oraz organizacji wystaw z innymi koszalińskimi artystami. Grupę założyli: Waldemar Jarosz, Lidia Maksjan i Krzysztof Tracz. W 2006 roku, po odejściu Krzysztofa Tracza do grupy dołączyła Elżbieta Stankiewicz, potem w miejsce Lidii Maksjan zasilił Group4 Krzysztof Rećko - Rapsa. Od 2011 roku w skład grupy wchodzi: Waldemar Jarosz, Elżbieta Stankiewicz i Milena Szczepańska-Zakrzewska. Mimo zmian personalnych zasady działania grupy nie zmieniły się. Pierwszą była i jest organizacja raz w roku wystawy w Koszalinie. Druga - to zaproszenie tego czwartego członka i uczestnika wystawy. Zawsze spoza Koszalina i zawsze różniącego się swoją twórczością od członków stałych. Zgodnie z trzecią zasadą każdy z członków grupy jest kolejno komisarzem wystawy. Wystawę można odwiedzać:

od 01.04 - 13.05

Stali członkowie grupy:

Waldemar Jarosz

Członek Group4 od 2002 r.

Urodził się dawno temu w Złotokłosie, pięknej podwarszawskiej wsi. Ukończył studia Artystyczno - Pedagogiczne na WSP w Częstochowie. Obecnie mieszka, pracuje i tworzy w Koszalinie. Uprawia głównie malarstwo olejne, ale sięga też po akwarele, gwasz, collage i pastel olejną.

Elżbieta Stankiewicz

Członek Group4 od 2006 r.

Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. W pracowni prof. Piotra Kowalskiego otrzymała dyplom z wyróżnieniem. Mieszka, tworzy i pracuje w Koszalinie. Wykonuje prace w oryginalnej technice własnej z masy papierowej.

Milena Szczepańska - Zakrzewska

Członek Group4 od 2011 r.

Absolwentka Instytutu Wzornictwa Przemysłowego Politechniki Koszalińskiej. Malarka, graficzka, ilustratorka, projektantka reklam i plakatów zajmuje się przede wszystkim malarstwem, często tworząc serie tematyczne.

Milena Szczepańska – Zakrzewska. Członek Group4 od 2011 r.
Absolwentka Instytutu Wzornictwa Przemysłowego Politechniki Koszalińskiej.

GROUP 4

Waldemar Jarosz. Członek Group4 od 2002 r.
Ukończył studia Artystyczno - Pedagogiczne na WSP w Częstochowie.

Elżbieta Stankiewicz. Członek Group4 od 2006 r.
Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu.

Kazimierz Babkiewicz. Absolwent malarstwa na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Gość specjalny w 2016r.

**Muzeum Ziemi Karlińskiej
zaprasza na wystawę
grupy twórczej Group4**

od 01.04 do 13.05

ul. Szymanowskiego 17 (III piętro)

**Muzeum nie ptak nie odleci,
ale warto nas odwiedzać**

**ZAPRASZAMY
WSTĘP WOLNY**

Szaleni Historycy w Muzeum Narodowym

Szaleni Historycy pod gamchem Muzeum Narodowego w Szczecinie.

8 marca SZALENI HISTORYCY uczestniczyli w lekcji muzealnej w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Tematem lekcji była Kultura i sztuka doby renesansu na Pomorzu Zachodnim na przykładzie zbiorów Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Zajęcia miały na celu wyjaśnienie pojęć związanych z epoką renesansu, omówienie cech charakterystycznych dla sztuki tego okresu, zapoznanie z architekturą, rzeźbą

i malarstwem na przykładzie zachowanej kolekcji Gryfitów, która znajduje się w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Zanim grupa dotarła do Muzeum, odwiedziliśmy Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego. Tam spotkaliśmy się z dr hab. prof. Radosławem Skryckim, który przedstawił charakterystykę Wydziału Humanistycznego oraz zaprosił do wspólnego programu na bazie Historii Pomorza.

Wałcz - Karlino - Göhren: współpraca trójstronna

Wałcz, Karlino i Göhren to trzy pomorskie miasta, mają na swym terenie niewielkie, ale aktywnie działające muzea. Współpraca pomiędzy jednostkami muzealnymi z Wałcza, Karlina i Göhren nawiązana została w 2014 r. Do współpracy włączyły się również władze samorządowe. Zgodnie z podpisanym porozumieniem, miasta poprzez te trzy instytucje kultury zamierzają działać na rzecz wspólnego upowszechniania dziedzictwa kulturowego. Muzea będą razem organizować wystawy, konferencje naukowe, prowadzić działania promocyjne oraz wspólnie pozyskiwać fundusze unijne na cele kulturalne. Właśnie przygotowanie wspólnego wniosku o dofinansowanie działań, które będą realizowane w latach 2017 -2018, było głównym tematem spotkania, które miało miejsce 23 marca w Karlinie. W programie wizyty w Karlinie znalazło się również zwiedzanie miasta – w tym oczywiście muzeum, nowej hali sportowej, karlińskich zabytków oraz wizyta w ratuszu.

Beata Stankiewicz.

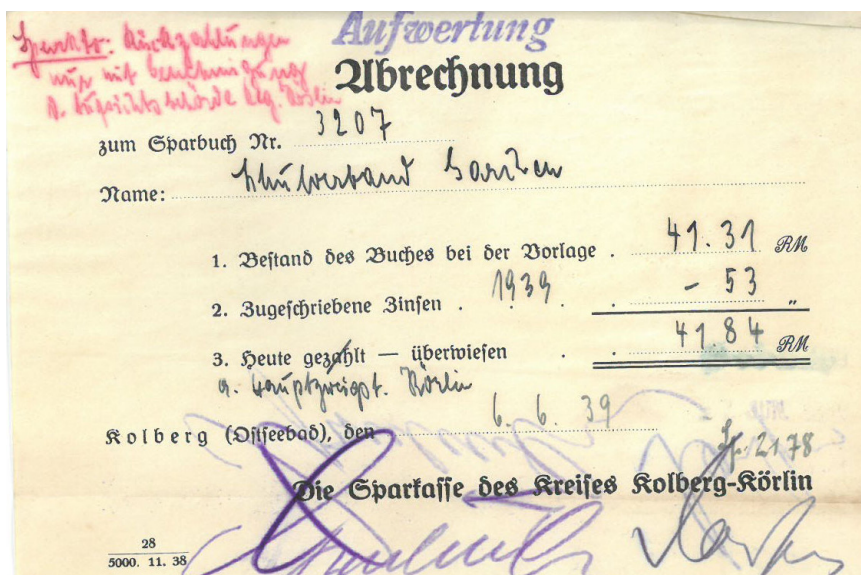
Spotkanie robocze, które miało miejsce 23 marca w Karlinie.

Karlińskie strychy

W poprzednim numerze naszego biuletynu zaczęliśmy cykl pod nazwą Karlińskie strychy. W tej rubryce staramy się prezentować wszystko to co Państwo znajdują przypadkowo podczas remontów swoich domów. Przede wszystkim podczas wymiany okien czy dachu w poniemieckich kamienicach.

W tym numerze prezentujemy dwa dokumenty znalezione w jednej kamienicy Karlińskiej podczas wymiany dachu. Pierwszą ciekawą rzeczą jest Książeczka oszczędnościowa kasy gminnej miejscowości Garnki założona do wpłat na konto rezerwy finansowej remizy w Garnkach. Takie książeczki były popularne również na terenach przedwojennej Polski. Przed II wojną światową działała w Polsce Poczta Kasa Oszczędności (PKO), a jej książeczki, w których rejestrowano wkłady oszczędnościowe nazywane były – do około roku 1936 książeczkami wkładowymi, a od 1937 – książeczkami oszczędnościowymi. Tak samo na terenie Niemiec i Polski pełniły tę samą funkcję. Był to rodzaj dokumentu rejestrującego i potwierdzającego zgromadzone na rachunku bankowym środki pieniężne. Wydawane były posiadaczom indywidualnych rachunków oszczędnościowych i najczęściej miały formę małych książeczek (stąd nazwa). Na stronach książeczki – oprócz danych personalnych posiadacza – urzędnik przyjmujący wpłaty bądź wypłacający pieniądze z rachunku odnotowywał każdą tego typu operację. Książeczki oszczędnościowe nadal są jeszcze w użyciu, choć są znacznie mniej popularne niż niegdyś. Drugim dokumentem jest Rozliczenie z rozwiązania rachunku bankowego, prawdopodobnie z Garnków (nazwisko nieczytelne).

Książeczka oszczędnościowa kasy gminnej miejscowości Garnki. Założona do wpłat na konto rezerwy finansowej remizy w Garnkach.

Handwritten notes in red ink:
 garnk. Kassenbuch
 mit Aufzeichnung
 d. Kassenbuch Nr. 3207

Aufwertung Abrechnung

zum Sparbuch Nr. 3207

Name: Hilfsbank Garnk

1. Bestand des Buches bei der Vorlage .	41.31 RM
2. Zugeschriebene Zinsen .	1939 . - 53 "
3. Heute gezahlt — überwiesen .	41.84 RM

Handwritten: a. Hauptkass. Berlin

Kolberg (Dissebad), den 6. 6. 39

Die Sparkasse des Kreises Kolberg-Körlin

28
5000. 11. 38

Rozliczenie z rozwiązania rachunku bankowego, prawdopodobnie z Garnków.

Deutsches Sparkassenbuch

Nr. 3488

für

Gemeindekasse Garnk
 Vor- und Zuname

Hilfsbank bei Sparkassen
 Stand

Garnk
 Wohnort

Wohnung

Öffentliche mündelsichere Sparkasse

10538

Sparkasse des Kreises Kolberg-Körlin
 an Kolberg-Körlin

Hauptzweigstelle Körlin (Pforten)

Historia jednego zabytku.

Kolejnym zabytkiem, który chcemy zaprezentować na łamach naszego biuletynu jest kościół p.w. św. Michała Archanioła w Karlinie, a właściwie jego długa i bogata historia. Ze względu na obszerny tekst, zaprezentujemy historię kościoła w dwóch częściach.

Część 1.

Kościół św. Michała w Karlinie wzniesiony został, jak podaje Micraelius, a za nim dalsza literatura, w 1510 roku na polecenie biskupa Martina Carith, przez ówczesnego burmistrza i przedstawiciela kościoła w Karlinie Clausa Rinkholda, prawdopodobnie na miejscu wcześniejszego kościoła. Prawdopodobnie był on poświęcony Matce Bożej. Wskutek długoletniej kłótni pomorskiego księcia Bogusława VIII z biskupami kamieńskimi (Mikołajem i Magnusem) w 1409 roku, książę spłądował i spalił miasto w tym także miejscowy kościół parafialny. Wydaje się, że przez około 100 lat od czasu spalenia miasta przez księcia szczecińskiego Bogusława VIII - w okresie wyraźnego upadku miasta i kryzysu spowodowanego nieustabilizowaną sytuacją polityczną, mieszkańcy korzystali z prowizorycznej kaplicy wzniesionej na miejscu zniszczonego kościoła. Drugą kaplicą była wybudowana najprawdopodobniej w tym samym czasie kaplica św. Jerzego, która służyła podróżnym niemogącym przebywać w mieście (między innymi trędowatymi). Wybudowana poza murami miejskimi. Biskup Magnus otrzymał w 1418 r. 30 tys. guldenów tytułem odszkodowania przyznanego przez sobór w Konstancji na wybudowanie powyższych kaplic. W roku 1540 istniał już przy kaplicy św. Jerzego szpital pod tą samą nazwą.

Kaplica, przy szpitalu św. Jerzego, przy końcu XV wieku była w tak

złym stanie budowlanym, że nie opłacało się jej odbudowywać, a przy tym na ten cel zabrakło funduszy. Na początku XVII w. jej pozostałości –

w 1490 roku. Powyższe badania potwierdziły, że najstarsze elementy kościoła w Karlinie znajdują się przy prezbiterium. Zapewne przy budowie

1. Kościół p.w. św. Michała Archanioła w Karlinie. Lata 40. XX w.

z rozkazu księcia i biskupa Franciszka – sprzedano za 50 guldenów do Krukowa, gdzie budowano nowy kościół.

W roku 1500 nastąpił kompromisowy układ między biskupem kamieńskim Martinem von Carith (1498 – 1521), a radą miejską Karlina. Ten że biskup nakłonił ówczesnego burmistrza karlińskiego Clausa Rinkholda do zbudowania nowego kościoła, który powstał w 1510 roku poświęcony św. Michałowi Archaniołowi. Z badań archeologicznych jakie przeprowadzono w kościele w latach 1990-91 wynika, że wzniesiony w 1510 roku kościół parafialny został posadowiony w miejsce przedniego, który był zniszczony

istniejącego kościoła wykorzystano budulec z poprzedniej świątyni.

Dawny wygląd kościoła znany jest z rycin E. Lubinusa i M. Meriana - posiadał on jeszcze ok. połowy XVII w. wysoką sygnaturkę na szczycie wieży oraz na zwieńczeniu dachu we wschodniej części korpusu nawowego (il.2).

Lata 30. XVI wieku to okres szerzenia się reformacji na Pomorzu, której podlega również kościół w Karlinie. Już w 1537 roku jeszcze za życia ostatniego biskupa kamieńskiego Erazma Manteuffla i katolickiego duchownego powołany zostaje także kaznodzieja ewangelicki – Jodocus Pustkow. Od 1556 r. książęta zachodniopomorscy stali się

tytularnymi biskupami kamieńskimi. Od tego czasu zakończył się patronat nad kościołem w Karlinie biskupów kamieńskich i rozpoczął się po sekularyzacji patronat książąt zachodniopomorskich ze Szczecina,

w nim pochowany, oraz obraz przedstawiający scenę *Uczty u Heroda i Ścięcia Jana Chrzciciela*. Zniszczony został również kamienny nagrobek biskupa Martina Weyhera z II poł. XVI w. znajdujący się w prezbiterium

z Kołobrzegu Ernsta Kridewidta. Natomiast w roku 1690 wstawiono nowe organy muzyczne. W roku 1777 wyższy komisarz Klingemann podarował obraz z wizerunkiem Marcina Lutra. Obraz pochodził

2. Panorama Karlina. Litografia Matthaeus Merian z roku 1645.

który trwał do 1643 roku. Zarząd nad dobrami dawnego biskupstwa zakończył książę Bogusław de Croy. Po wymarcu dynastii Gryfitów, Karlin wraz z całym Pomorzem Zachodnim weszło w skład państwa brandenburskiego.

Kościół został zniszczony poważnie podczas pożaru w 1685 r. Ogień zachował wówczas w mieście szpital i 8 domów, a kościół znacznie ucierpiał. Zniszczeniu uległ szpic wieży, widoczny na rycinach wspomnianych E. Lubinusa i M. Meriana. Należy podejrzewać, że wypalone zostało głównie wnętrze korpusu nawowego i prezbiterium. Można sądzić, że rozwarstwienie widoczne w narożnikach wieży, a także pewne niekonsekwencje w kompozycji wieży są rezultatem odbudowy kościoła po pożarze w ostatniej ćwierci XVII w. Literatura podaje, że podczas tego pożaru zniszczony został obraz namalowany na drewnie, wspomniany przez Cramera w jego *Pomerschen Kirchengeschichte*, przedstawiający naturalnej wielkości wizerunek biskupa Martina Carith - fundatora kościoła, który został

kościół. Został on później odnowiony na koszt rodziny biskupa (miasta nie było stać na taki wydatek). Rok po pożarze zaczęto zagospodarowywać wnętrze kościoła. W pierwszej kolejności, w 1686 roku sprawiono nowy dzwon kościelny wykonany przez ludwisarza

z 1538 r.; rzekomo przypisywany znanemu malarzowi niemieckiemu Cranachowi, jako znany portrecista M. Lutra.

Odbudowano wieżę kościoła. Ten widok zewnętrzny z nieznacznymi zmianami przetrwał do naszych czasów (il.3)...

Ciąg dalszy w następnym numerze.

Krystian Zalewski

3. Wieża kościoła odbudowana po pożarze, poprzednia spłonęła w 1685 roku. Rysunek z: L. Bottger - *Die Bau- und Kunstdenkmäler der Regierung*, T.3, Bd. 1, H.1, s. 59. 1889 r.

Ciekawe...

Silny nurt rzeki Parsęty odkrył fragmenty przedwojennego mostu. Fragmentem tym jest m.in. słup, który był elementem barierki na moście szczecińskim (dawniej zwany zamkowym *Schlossbrücke*). Słup trafił do wody po tym jak most został wysadzony przez ładunki wybuchowe pod koniec II wojny światowej. Wyszadzono go 4 Marca 1945 roku tuż przed wejściem wojsk radzieckich do Karlina. Most był pionierską budowlą w okolicy - był to pierwszy most betonowy na tych ziemiach, zbudowano go w 1884 r. Most po wojnie został odbudowany prowizorycznie

z drewna. Usadowiono go na pozostałościach filarów starego mostu. Odbudowę zaczęto w okolicach 10 kwietnia 1945 roku. Materiał, który wykorzystano do odbudowy prowizorycznego mostu pozyskano z byłej już fabryki E. Hoffmanna (po wojnie tartak KPPD, dzisiaj tereny przy *Biedronce*). Mimo prowizorycznej odbudowy, most przeplatany kilkoma naprawami służył mieszkańcom do 1956 roku. Nowy betonowy ukończono dopiero w 1968 roku.

Fragmenty starego mostu w Parsęcie.

Most nad Parsętą od strony Szczecina w 1907 roku.

Jesteśmy również w sieci

muzeum.kokkarlino.pl

Zapraszamy Państwa na naszą nową stronę internetową. Strona internetowa Muzeum Ziemi Karlińskiej posiada podstawowe informacje o działalności Muzeum. To również najlepszy punkt informacyjny o akcjach, konkursach i imprezach organizowanych przez Muzeum.

GAZETA MUZEALNA

Wydawca: Muzeum Ziemi Karlińskiej
Redaguje: Krystian Zalewski przy współpracy Krzysztofa Szczecińskiego

Muzeum Ziemi Karlińskiej
ul. Szymanowskiego 17
78-230 Karlino
muzeum.kokkarlino.pl
otwarte:
wtorek - sobota 10.00 - 16.00
WSTĘP WOLNY

